

Verslag Eerste Internationale Bijeenkomst van Rekenlinialenverzamelaars.

De voorbereiding op vrijdag de 10de.

Het is vrijdag 10 november 1995, 10 uur. De Maliebaan in Utrecht kleurt bruin en goudgeel. Het is een statige laan met aan weerszijden een driedubbele rij bomen met daartussen bronzen en stenen beelden van Nederlandse kunstenaars. De huizen zijn voornaam en getuigen van vroegere rijkdom. De meeste zijn veranderd in chique kantoren. De Kardinaal heeft er z'n residentie. Ook de drie Vrijmetselaarsloges van Utrecht hebben er hun gebouw, op nummer 70a, een tot tempel en voorhof en vergaderruimte met bibliotheek en bestuurskamer verbouwd woonhuis. Een statige trap leidt naar de eerste en tweede verdieping. Het is het gebouw waar de Eerste Internationale Bijeenkomst van Rekenlinialenverzamelaars plaats vindt. De ambiance past uitstekend bij het karakter van de meeting: niet zakelijk maar genoegelijk, uitnodigend tot ontspannen contact van de deelnemers, een beetje huiselijk zelfs.

David Rance heeft zich in de hal geïnstalleerd achter twee tafels waarop de paperassen zijn gerangschikt die de deelnemers uitgereikt krijgen: deelnemerslijst; programma; plattegrond van het gebouw; invulformulier voor een test op de kennis van het systeem van kwaliteitscodering; drie aanvullingen op de paper van Günter Kugel; gegevens over enkele speciale aanbiedingen in het kader van deze bijeenkomst zoals diverse boeken en zeer speciale rekenlinialen van enkele Duitse firma's, o.a. voor het stemmen van piano's, het maken van bier en het berekenen van investeringen; ruil/koop/verkooplijsten van vier Nederlandse deelnemers met daarop vele honderden beschikbare dubbelen; de eerste editie van de Antique Calender International met gegevens over markten, beurzen en veilingen over de hele wereld; een vrij-entree kaart voor de verzamelaarsbeurs in de Jaarbeurs; een herinneringsrekenlijst van de bijeenkomst; alles verpakt in een linnen tas, beschikbaar gesteld door de REMU (Regionale Energie Maatschappij Utrecht).

In de keuken zijn drie broeders van één van de Loge's en drie dames, Jannie van Poelje, Annie Schuitema en haar dochter Nienke, druk bezig de koffie met cake en gevulde speculaas klaar te zetten en voorbereidingen te treffen voor de lunch. Guus Craenen legt de laatste hand aan de display in de bibliotheek waar een achttal leden van de Nederlandse Kring ruim dertig zeer bijzondere exemplaren uit hun collecties exposeren.

Otto van Poelje controleert of er voldoende ruimte in de swaproom op de tweede verdieping is voor de ca. 20 deelnemers die een ruiftafel hebben gevraagd en inspecteert de bestuurskamer, waar Hans Dennert de vorige avond een display van Aristo heeft verzorgd en waar de quality guessing van Herman van Herwijnen is voorbereid.

IJzebrand loopt van hot naar her om te controleren of alles volgens de afspraken verloopt en kan niet anders concluderen, dan dat alles perfect loopt, waarbij ook zijn dochter Nienke zich verdienstelijk maakt zowel in de swaproom als in de keuken.

De beganegrondruimte is sfeervol ingericht met een gezellige tafelschikking, versierd met vele bloemstukjes. De meeting kan beginnen, alles is klaar, de ruimten zijn ingericht. Het wachten is op de deelnemers.

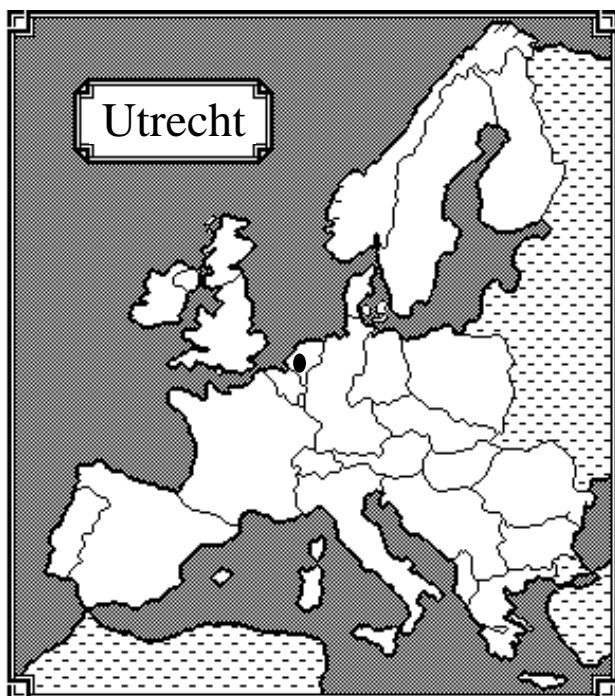
De deelnemers komen binnen

Al kort na tien komen ze binnen, eerst nog wat onwennig, want niet iedereen kent iedereen. IJzebrand kent de meesten uit persoonlijk contact of uit briefwisseling en ook voor David zijn vele namen bekend. Het duurt dan ook niet lang of blijde gezichten en opgewekte welkomstgesprekken vullen de gang. Koffie wordt geserveerd, die, evenals de thee, de hele dag gratis wordt geschonken. Ook de cakes en gevulde speculaas is gratis en blijkt goede aftrek te vinden.

Sommige ontmoetingen zijn intiem omdat men elkaar reeds lang kent. Vooral IJzebrand en Annie Schuitema zien veel oude bekenden terug. Het is al gauw één grote familie en alles wijst erop dat 't een geslaagde dag gaat worden.

Op de tweede verdieping is het snel een drukte van belang als men de swaptafels gaat inrichten. Ettelijke honderden linialen en schijven zijn of worden uitgesteld en men kan amper de verleiding weerstaan om al te beginnen met ruilen en kopen, hoewel dit pas officieel om half vijf zou beginnen. Er gaan al heel wat linialen over van de een naar de ander. En waarom ook niet, het is immers één van de hoofddoeleinden waarvoor men naar Utrecht is gekomen.

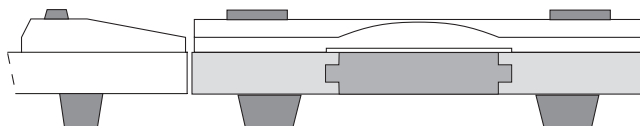
Peter Soole geeft de wens te kennen een display van Blundell Harling uit te stallen. Geen nood. De quality guessing tafel

wordt voor de helft vrijgemaakt en zijn display kan uitgesteld worden, naast die van Hans Dennert. Een goed en interessant overzicht van wat twee vooraanstaande Europese producenten van rekenlinialen na WW-2 zoal hebben gemaakt.

Het is opvallend dat alle deelnemers vóór 12 uur aanwezig zijn. Niemand was door filevorming of treinvertraging

dusdanig verlaat dat hij niet op tijd kon komen. David geeft bij binnenkomst van de deelnemers instructie over gebruik van drankenkaart, int verlate deelnemersbijdrage, verkoopt al extra proceedings en meeting schijfjes en is in korte tijd door het restant Blauwe Boeken heen. Het gaat goed, de dag kan al niet meer stuk.

De meeting begint

Om 5 voor 12 slaat IJzebrand op de gong ten teken dat men in de meetingzaal wordt verwacht. Enig aandringen in de swaproom is nodig om allen naar beneden te krijgen. Enkeligen lopen al met een glunder gezicht rond vanwege hun inmiddels aangekochte linialen.

Om precies 12 uur - iedereen is inmiddels gezeten - heet IJzebrand de deelnemers welkom, licht het doel van de bijeenkomst toe, memoreert de voorbereiding, bedankt de leden van de voorbereidingscommissie (applaus) en verzoekt Thomas van der Zijden naar voren te komen. IJzebrand had ieder persoonlijk welkom willen heten, maar dat zou drie kwartier tijd hebben gevraagd voor de ruim 40 deelnemers. Hij maakt één uitzondering: Thomas van der Zijden. Thomas is 17 jaar, nog gymnasiast, maar een enthousiast lid van de Nederlandse Kring van Rekenlinialenverzamelaars. Thomas is gemiddeld zo'n 50 jaar jonger dan de rest van de deelnemers. Thomas zal in 't midden van de 21ste eeuw, als hij de leeftijd heeft bereikt die wij nú al hebben, op de dan 50ste Internationale Bijeenkomst van Rekenlinialenverzamelaars kunnen getuigen van het feit dat hij de eerste nog heeft meegemaakt en dat hij heeft gesproken met allen die aan 't begin hebben gestaan van de wereldwijde samenwerking van vele verzamelaars uit vele landen. Hij krijgt uit handen van IJzebrand een deelnemerslijst aangeboden waarop alle deelnemers hun handtekening hebben gezet. Het zal een document worden dat omstreeks het jaar 2050 van grote waarde zal zijn, als op de dan te houden bijeenkomst Thomas nog kan melden wat hij in 1995 heeft meegemaakt. Thomas zal ons enthousiasme moeten uitdragen en voortzetten. Een applaus vergezelt deze wens.

IJzebrand benadrukt dat het de bedoeling van de voorbereidingscommissie is, dat deze bijeenkomst de eerste is van een lange serie, die een continu vervolg moet krijgen. Hij nodigt de aanwezigen daarom uit tijdens het samenzijn en samenpraten na te gaan in hoeverre men aan dit doel een constructieve bijdrage kan geven. Vandaag zullen we niet inhoudelijk de papers bespreken, maar slechts in structurele aanpak. Er is een begin gemaakt wat voortzetting en vervolmaking vraagt. Het is een nog jonge hobby die het verdient dat degelijke en goed onderbouwde acties van start gaan. Waar dat gunstig beïnvloed kan worden door het oprichten in andere landen van gelijksoortige Kringen als aanwezig in Nederland, verdient dit serieuze overweging, waarbij de Oughtred Journal wellicht een goed communicatiemiddel kan zijn. IJzebrand bedankt in dit kader Bob Otnes voor de financiële bijdrage die de Oughtred Society heeft geleverd teneinde de kosten voor deelname aan de meeting zo laag mogelijk te kunnen houden.

Tijdens deze openingstoespraak hebben Annie, Jannie en Nienke het lunchbuffet klaargezet en om 12.10 uur nodigt IJzebrand allen uit zich te goed te doen aan de uitgebreide lunch: allerlei soorten broodjes, een heerlijke salade, fruit en koffie, thee, melk of karnemelk naar wens. Alles is in overdaad aanwezig en ieder laat 't zich goed smaken.

Tijdens de lunch worden enkele huishoudelijke mededelingen verstrekt over programma-invulling, gebruik van het gebouw, te koop zijnde boeken, diner van 's avonds en wordt meegedeeld dat er gedurende de dag twee bijzondere surprises zijn. Vooralsnog wordt daar enige geheimzinnigheid over betracht.

De stemming zit er meteen goed in. Het lijkt er op of iedereen elkaar al lang kent. De organisatoren constateren dit met vreugde, want het zal begrijpelijk zijn dat met spanning naar dit moment is toegewerkt.

Nanco Bordewijk digitaal en analoog

Om klokslag 13.00 uur leidt IJzebrand de eerste spreker in: Nanco Bordewijk. Nanco is electrotechnisch ingenieur en geeft informaticaonderwijs. Hij verzamelt behalve rekenlinialen ook rekenmachines en vooral ook wiskundige puzzles. Zijn kennis van deze drie gebieden is breed en diep. Tegen deze achtergrond en gebaseerd op zijn didactische activiteiten houdt hij een speelse inleiding over digitaal en analoog, waarbij hij dit alles illustreert met overheadprojectie. Zijn verhaal nodigt uit tot veel eigen interpretatie en nadenken en is, volgens zijn eigen zeggen, een opwarmer voor de rest van het programma. We constateren dat hij gewend is met denkende mensen om te gaan, want zijn betoog verplicht ons tot het zelf leggen van verbindingen tussen zijn beelden van digitale en analoge voorbeelden.

Hans Dennert pakt op verrassende wijze uit

Hierna treedt Hans Dennert op. Hij begint met de eerste verrassing. Zijn voorraad rekenlinialen - na verkoop van zijn Aristofabriek aan Rotring - is dusdanig groot dat hij heeft besloten om een selectie van 5 exemplaren van verschillende uitvoering, vergezeld van een brief met explicatie, aan alle deelnemers te overhandigen. Een geste die door alle deelnemers hoog wordt gewaardeerd en dan ook met warm applaus wordt ontvangen. Zijn cadeau aan ons allen omvat een exemplaar

van de ARISTO MonoRietz No. 803, de ARISTO Darmstadt No. 860, De ARISTO MultiTrig No. 0929, de ARISTO Commerz No. 623 (schijf) en de ARISTO GeoLiner No. 1551/1. Een verrassing van de eerste orde die uiteraard bijzonder gewaardeerd werd.

IJzebrand, hiervan van te voren door Hans op de hoogte gesteld, heeft zich enigszins op een dankwoord kunnen voorbereiden en overhandigt hem als dank, namens alle deelnemers, het boek van Simon Schama: Landscapes and Memory, gevolgd door een tweede applaus voor Hans.

IJzebrand leidt Hans in. Zijn paper is makkelijk te lezen, helder van opzet, geeft veel informatie en geeft een goede mogelijkheid tot dateren. Voor inhoudelijke informatie van de speech van Hans, en van alle andere speeches, zij verwezen naar het verslag van Brian Lloyd.

Günter Kugel en Faberdatering

Na Hans Dennert komt Günter Kugel aan bod die, samen met Dieter von Jezierski, de Faber datering heeft voorbereid voor enkele door Faber geproduceerde modellen.

IJzebrand licht het gezelschap in over een in de Nederlandse taal ingeburgerde uitdrukking: Deutsch gründlich, als iets met grote zorg en heel gedetailleerd is voorbereid. Dit is zeer zeker van toepassing op 't werk van Günter, waardoor zijn paper een misschien wat droge stof lijkt. IJzebrand acht de tijd gekomen om de Nederlandse taal op bovengenoemd punt te veranderen en voor te stellen de term Deutsch gründlich te vervangen door Deutsch Günterlich (applaus voor Günter). Günter geeft nadere toelichting op zijn drie tabellen aan de hand van overhead sheets en diaprojectie.

Guus Craenen brengt Nestler in kaart

Als derde dateringsbijdrage komt de paper van Guus Craenen aan de orde. IJzebrand memoreert dat Guus het waarschijnlijk het moeilijkst heeft gehad van alle drie, omdat de beide voorgangers konden putten uit uitgebreid archiefmateriaal, terwijl Guus slechts weinig bronnen ter beschikking stonden. Zijn paper is kort, maar zeer overzichtelijk en geeft goede tijd-aanknopingspunten.

Theepauze

Alle drie de sprekers hebben zich aan de hun gegeven spreektijd gehouden, zodat de theepauze precies op tijd kan beginnen. Voor liefhebbers gaat de bar open en kunnen de eerste drankjes genuttigd worden. Velen begeven zich in deze pauze naar de displayruimte en de quality-guessing.

Om 15.10 uur luidt de gong en 5 min. later zit iedereen weer op zijn plaats om het tweede deel van de voordrachten aan te horen.

Inmiddels is Herman van Herwijnen gearriveerd, die wegens andere dringende verplichtingen niet eerder aanwezig kon zijn. IJzebrand heet hem nog apart welkom en benadrukt zijn veel omvattende werk aan de tot stand koming van Blauwe Boek, codering, quality guessing en in 't algemeen, aan de gehele voorbereiding van deze dag (applaus voor Herman).

Otto van Poelje en het catalogiseren van rekenlinialen

Otto van Poelje vult het volgende uur van presentatie. IJzebrand introduceert hem en meldt dat er een heel nauwe samenwerking heeft bestaan tussen Herman en Otto in hetgeen Otto gaat brengen. De lezers van de proceedings hebben dit kunnen merken. Het onderwerp is, volgens IJzebrand, het belangrijkste van deze meeting, omdat het de weg moet openen naar eenduidige samenwerking tussen alle rekenlinialenverzamelaars over de hele wereld, gebaseerd op een door allen aanvaard systeem van administratie en codering, uit te voeren in onderdelen naar producent, door verzamelaars in verschillende landen. IJzebrand suggereert daarbij dat landen zich bij voorkeur zullen moeten richten op merken uit eigen land, gezien de vermoedelijk aldaar gemakkelijker toegang tot archieven. Als voorbeeld noemt hij Heinz Joss uit Zwitserland m.b.t. Loga. (In een persoonlijk gesprek tussen IJzebrand en Heinz tijdens een diner op zaterdagavond zegde Heinz toe, gezien zijn grote verzameling Loga en de uitgebreide documentatie die hij daarover beschikt, bereid te zijn de Loga administratie en codering op zich te nemen. Hulde!).

Hierna presenteert Otto zijn voordracht, verluchtigd met overheadprojectie.

Het mag niet onvermeld blijven dat Otto het nieuwe logo van de kring heeft ontworpen. Hartelijk dank.

Discussie

Tijdens de discussie na afloop blijkt, dat dit onderwerp de meeste tongen los maakt. Diverse opbouwende en aanvullende suggesties worden gedaan, die dankbaar door de samenstellers zullen worden meegenomen in de verdere uitwerking. Zo stelde Dieter von Jezierski voor, om bij de beschrijving van linialen niet alleen de lengte van de liniaal te vermelden - wat slechts een constructief gegeven is - maar tevens de lengte van de x-schaal van 1 tot 1, omdat die lengte een maat is voor de nauwkeurigheid van de liniaal. Dit gegeven is op eenvoudige manier toe te voegen aan het bestaande overzicht.

Het kopen en ruilen en een samenvatting

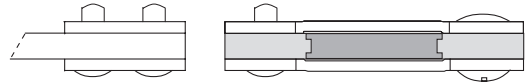
IJzebrand sluit na deze discussie dit deel van de bijeenkomst af en nodigt iedereen uit de swaproom, de displays en de quality guessing te bezoeken. Koffie en thee staat klaar en voor liefhebbers kunnen flessen geopend worden, zij het dat dat op eigen kosten is.

Eén en ander was niet aan dovemansoren gezegd, want het wordt dringen boven. Eigenlijk is de tijd te kort om alles met aandacht te bekijken, je had er wel een hele dag aan kunnen besteden.

Als om 18,15 uur de gong gaat is men nog lang niet klaar en moet het uitnodigen tot bijwonen van de afsluitende speech enkele keren herhaald worden.

IJzebrand probeert de dag samen te vatten, wat geen gemakkelijke opgave is, er is zoveel en zo diepgaand over zoveel onderwerpen gesproken. Om enkele belangrijke punten hier uit te lichten, de volgende opmerkingen:

- het is een eerste kennismaking geweest die een voldoende vruchtbare bodem genoemd mag worden en dat een vervolg tot de redelijke verwachting mag worden gerekend,
- de dag als geheel was geslaagd,
- de swap/koop resultaten waren voor velen een genoegen en velen gaan tevreden over hun aanwinsten naar huis terug,
- er zijn nuttige aanvullende gegevens verstrekt, o.a. ook m.b.t. aanwezige deeltentoonstellingen in musea,
- het verdient aanbeveling de administratie en codering te splitsen over meerdere personen in verschillende landen, alle werkend met hetzelfde systeem, waarbij E-mail en uitwisselen van floppies met gegevens zal leiden tot snelle inventarisatie van gegevens en uitwerking van overzichten.
- ieder die qua apparatuur, beschikbare tijd en aanwezig enthousiasme bereid is zich hiervoor in te zetten, wordt verzocht zich bij de Nederlandse Kring daarvoor aan te melden (adres David).
- het zal er, gezien het bovenstaande, toe leiden dat een losbladig systeem het meest aangewezen zal blijken te zijn, terwijl voor de omvangrijke merken aparte "Blauwe Boeken" zullen moeten komen, ook al omdat anders de omvang te groot en onhandelbaar zal worden; met een losbladig systeem is dit goed te realiseren.
- de datering zal verder uitgezocht moeten worden, voor andere typen binnen de behandelde merken en voor andere merken naast de hier besprokene. Daarbij kan door de betreffende onderzoeker dankbaar gebruik gemaakt worden van bestaande en nog op te stellen overzichten van linialen- verzamelingen van verzamelaars in alle meewerkende landen.
- de Oughtred Society kan via de Journal een belangrijk intermediair zijn bij contacten en bij verslaglegging van resultaten.

Resultaten van het conditieraden van rekenlinialen

IJzebrand geeft daarna 't woord aan Guus, die meedeelt dat de eerste prijs van de quality guessing is gewonnen door Jaap Dekker (een etalagemodel van een Graphoplex liniaal, afm. 75x16cm ter beschikking gesteld door Herman van Herwijnen) en de tweede prijs door mev. Rudowski (een koker met 6 artillerielinialen, afm. 48,5x11 cm terbeschikking gesteld door IJzebrand Schuitema). De totaalscores van alle uitgebrachte formulieren waren redelijk hoog! Kennelijk een duidelijk en goed doordacht systeem.

Nog wat mededelingen

IJzebrand wekt een ieder, die de volgende dag nog in Utrecht is, op om de Jaarbeurs te bezoeken, waar ruim 2500 stands uitnodigen om de meest vreemdsoortige verzamelobjecten te kopen. De stand van hemzelf, met een wandoppervlak van 30m² waarop zijn verzameling van ca. 1400 exemplaren is geëxposeerd, zal algemeen trefpunt zijn voor de deelnemers van de meeting. Enkele journalisten hebben aangekondigd daar te zullen komen om de deelnemers te zullen interviewen over hun bevindingen m.b.t. meeting en verzamelbeurs.

Verder deelt IJzebrand mee, dat er een tentoonstelling in voorbereiding is, rond het jaar 2000, met de rekenliniaal als centraal thema. Behalve uit particuliere verzamelingen zullen ook uit museumcollecties voorwerpen worden betrokken. Na 3 tot 6 maanden zal die tentoonstelling beschikbaar zijn voor opstelling in andere Europese musea. Parallel aan die tentoonstellingsvoorbereiding zal gewerkt worden aan een standaardwerk over de rekenliniaal, waaraan vele auteurs zullen kunnen deelnemen, allen die specifieke kennis hebben op een bepaald gebied. Ieder die denkt hieraan te kunnen bijdragen of iemand kent die die kwaliteiten heeft, wordt verzocht contact met IJzebrand op te nemen. Er zijn hierover al contacten gelegd met het Science Museum in Londen.

Het diner

Iedereen die zich nog niet heeft opgegeven voor het diner wordt in overweging gegeven dit alsnog te doen, omdat de ambiance aldaar - één van de werfkelderrestaurants van Utrecht - als wel de menukaart en de tweede surprise, alle aanwezigen zullen verrassen en hen nog weken daarna er toe zullen brengen er over te praten.

Met eigen auto's van de Nederlandse deelnemers zullen de dinergasten naar het restaurant worden gebracht.

 Dankwoorden aan de dames en heren die voor eten en drank zorgden

Na een bloemenhulde aan Annie en Jannie voor hun belangrijke cateringwerk en flessen wijn voor de broeders van de Loge voor hun organisatorische bijstand, wordt de bijeenkomst officieel gesloten en wordt de hoop uitgesproken dat hiermee een begin is gemaakt van een regelmatig weerkerende gebeurtenis.

Namens de deelnemers bedankt Bob Otnes de organisatoren voor hun initiatief en hun gedegen organisatie en zegt hij toe, dat in de Oughtred Journal hiervan een uitgebreid verslag zal komen. (applaus van en voor allen).

 Diner

Door de grotere deelname aan het diner (37 i.p.v. 27 zoals van te voren was opgegeven) was de ruimte wat voller dan verwacht, maar dit was niet ten nadele van de stemming. The Oistrich was de naam van het werfkelderrestaurant, dat struisvogel als een belangrijk onderdeel in het menu had.

De tweede surprise was een optreden van Theo Adriaans. Theo heeft naast zijn hobby van het verzamelen van rekenlinialen op het vakgebied "beton" de hobby "zingen". Hij heeft in zijn jonge jaren het conservatorium gevolgd en is een zeer bekwaam operazanger: tenor. Hij had enkele CD's met operamuziek meegenomen en zong daarbij de tenorpartij. Een geweldige presentatie in een ideale ruimte qua accoustiek, met een stem die overweldigend was. Zijn optreden werd met een lang applaus beloond. Hij had muziek genoeg bij zich om nog uren te zingen, maar dat zat er die avond niet meer in. Volgende organisatoren doen er goed aan zich dit optreden te herinneren en hem voor zo'n surprise uit te nodigen. Gegarandeerd dat hij instemt, en gegarandeerd dat hij succes heeft.

 Zaterdag, Jaarbeurs

In de stand van IJzebrand hingen, op speelse wijze gegroepeerd, 108 panelen van 60x60cm aan de wand met daarop zijn uitgebreide verzameling van linialen en schijven. Het spreekt van zelf dat dit een ideaal trefpunt was om nog eens over de dag van vrijdag na te paten. Allen die zaterdag nog in Utrecht waren, hebben van de gelegenheid gebruik gemaakt de Jaarbeurs en de stand te bezoeken. Sommigen konden zich aan het eind van de dag de gelukkige eigenaar noemen van een bijzondere rekenliniaal of schijf, gekocht in één van de vele stands.

Enkele journalisten bezochten de stand en spraken met velen van de deelnemers. Veel dagbladen hebben 's maandags een artikel aan de bijeenkomst gewijd en in de nieuwsprogramma's op de t.v. op zaterdagavond is 3x een interview in de stand uitgezonden.

De meeting en het verzamelen van rekenlinialen heeft goed in de belangstelling gestaan, uiteraard iets waar de organisatoren bijzonder blij mee zijn. Velen van de deelnemers hebben hun waardering over het initiatief, het dagprogramma, het resultaat en de sfeer uitgesproken, een enkeling zelfs schriftelijk. Het sterkt de organisatoren in hun overtuiging dat iets goeds in gang is gezet en het moge anderen enthousiasmeren dit te continueren.

De organisatoren danken allen die zich hebben ingespannen om dit weekend tot een succes te maken, zowel leden van de eigen Kring als de deelnemers uit het buitenland. Voor ons zal dit weekend lang in ons geheugen blijven en ons sterken in ons voornemen door te gaan op de ingeslagen weg

Proceedings of The First International Meeting of Slide-Rule Collectors.

Compiled by Brian B. Lloyd

The preparation and ultimate organisation of this meeting were admirable, and when we heard about it my wife and I leapt at the chance of another visit to the Netherlands, in which I did nutrition surveys in Leiden in 1945 and have attended many scientific congresses since then, and to which she paid her first visit when we drove from Dunkirk to Berlin for a meeting on Nutritional Epidemiology, in October 1992. The promised bonus with the Utrecht trip was the opportunity to meet a large number of slide-rule enthusiasts: in the event, realisation exceeded expectation, itself enormous.

One of the best things about the meeting was the paperwork, admirably created and produced by the Dutch circle of Slide Rule Collectors. The yellow-covered introductory book (Yellow Book) of the Proceedings was the backbone of the meeting, and its first 3 pages are an important herald of possible future developments within the worldwide sphere of the slide-rule fraternity.

The preliminary list of participants and the 'final' programme reached us on 19 October '95, and the latter, of which I now reproduce the core information (modified to represent what actually happened), was strictly adhered to, under the friendly guidance of IJzebrand Schuitema, who cannot be too highly praised for his work, and the generous and affable spirit in which he did it:

This account is now based on notes taken (spontaneously, without prior notice by Brian Lloyd!).

Yellow Book contained the full text of the various lectures, except for that of Nanco Bordewijk, and each speaker followed up the written matter with remarks that he thought (rightly in all cases) would amplify the written word and interest his audience.

IJzebrand Schuitema

13.01: IJzebrand Schuitema reported that the Oughtred Society had made a significant financial contribution to the meeting, partly to meet the cost of the circular SR going to each attender, specially manufactured in a batch of a hundred by Blundell-Harling of Weymouth, England. These were distributed at the morning tea-break, and there were about 60 extra units for sale. He then invited Nanco Bordewijk to discuss Analog and Digital Calculations.

13.30: After a brief introduction by IJzebrand Schuitema, the following speaker was:

Hans Dennert

Hans Dennert then added to his magnificent 11-page paper in Yellow Book on the dating and labelling of D & P and Aristo SR. He was hoping to set up a museum in Hamburg, all the information being available in files and the SR themselves. These antiques were not yet classified but were stored. He was going to make a gift to each attender which would include the latest productions of Aristo, of which 2 had not appeared in the firm's catalogues. The staff of the Deutsche Museum in Munich, which had merely 20 slide rules, felt that the slide-rule material he had to offer was too much for a general museum. A place might be found in Hamburg in the Museum of Labour, which was concerned with the background of the production of technical items. Its Director had considered using the material to illustrate 'man the calculator' ['Homo calculator'] as opposed to 'Homo faber', pace Faber-Castell? The mind boggles at Homo aristocraticus!] as a vehicle of progress.

The first problem was to register what we have, and how to publicise it. Hans Dennert was too busy to do it now. The first D&P SR was made in 1872, and shown at the recent touring exhibition. [Note by Brian Lloyd: p166 of the Handbook of the 1914 Napier Tercentenary Exhibition in Edinburgh, several times refers to the radius of scales and mentions a German boxwood SR dated 1737.] Germany's resources were not as good as those of London, where the Science Museum had 800 calculating and writing machines. There had been an exhibition of the history of calculating in Paderborn organised by Nixdorf-Siemens. There was also the Zwinger astronomical collection. IJzebrand Schuitema momentarily intervened at this point to announce that the University Museum of Utrecht was preparing a huge SR presentation as an exhibition to travel around Europe. The Museum was in contact with the London Science Museum, and Mrs West was compiling a book of articles on the history, production and use of SR. Attenders were asked to let IJzebrand Schuitema know of anything of SR interest.

In answer to a query Hans Dennert said that before 1948, Aristo had made use of an Austrian Chocolate Factory, which had used some red plastic, identified by the name Pertinax, but this was not an official name for a type of D&P SR. There was an example of a SR made in Pertinax in the Hessische Landesmuseum in Kassel. IJzebrand Schuitema stated that he had one in his stand at the Jaarbeurs. Hans Dennert noted that there was a circular SR by Oughtred in the Royal Scottish Museum in Edinburgh, and that in Winterthur in Switzerland there was an exhibit of locally produced SR. Bob Otness then stated that the Smithsonian in Washington had an immense collection, including 13-15 Thachers, not being exhibited, and might lend material. F J W Whipple MA had prepared a catalogue for the Fifth International Congress of Mathematicians in Cambridge in 1912. Anyone with information about SR in museums was warmly invited to write to IJzebrand Schuitema or David Rance.

In answer to another query, Hans Dennert stated that his father had thought that 'Aristo' was a better trade mark than 'D&P' for the new series of all-plastic, as opposed to wood and plastic, SR.

When asked "Why Aristo?", Hans Dennert said that when production moved from wood to plastic, his father thought that "Aristo" was preferable to "D&P". Joseph, son of the Dietzgen founder, and now in his 80's, had personally laid out the first log-log scale for Dietzgen SR. The protective cases for D&P SR were made locally by firms expert in that manufacture.

Günter Kugel

At 13.57 Günter Kugel began his talk on the Faber "Columbus" SR by acknowledging his gratitude to Dieter von Jezierski for his help as a guru in the fundamentals of German slide-rulology. The Kring had formulated adequate rules for identifying SR in their language, and the same had to be done for the other relevant language. Günter Kugel, a civil engineer, got his first SR, a Faber Darmstadt, at the Technische Hochschule at Hannover. He had risen to the top of his water board, and at its 60th anniversary he exhibited equipment, including slide rules, used by staff between 1928 and 1988. IJzebrand Schuitema had asked him to prepare a paper, and he had nearly suffocated under an avalanche of details,

too voluminous even for the treatment of some individual models: the Rietz had proved too much, as had the Darmstadt, and he had turned to the Merchant models. There were some mistakes and printer's errors in the tables in the Yellow Book, and certain explanations were called for. The patent numbers in Table 1 were for methods of construction, such as metal strips in slides, and not for design of scales etc. There was a big family of "Disponent" SR: 1/22 for 10"; 4/22 for 20", 51/52 for the "Scholar" types of the mid30's, and then X/60 for short pocket types. Full production was resumed by 1948, and included the fully plastic 10" rule. The suffix "a" indicated the hybrid presence of the Addiator on the back of the rule. The third family of Merchant rules was the Bivius, 1/27 and 1/28, not as successful as the Disponent. The 1/22 and 3/22 had the "upright" metal inserts of the first Faber-Castell SR Patent. 90/22 and 90/28 were Scholar types, a critical patent coming in 1928, and the Bivius after the 1/27 had 2 LL scales. The 1/27 was a blend of the Rietz and the Disponent, the LL scales being on the reverse and in the 1/22/3 the interrupted £sd scale was converted to a single scale. Later there had been shortening of the LL scales and addition and subtraction of "ladderlines". Günter Kugel would be very grateful to receive more information on the times at which ladderlines were modified.

Guus Craenen

At 14.28, Guus Craenen amplified his paper on Nestler SR. As a master of the craft of responding to oral examinations, he knew that one should talk as long as possible, to reduce the examiner's scope for more questions, and, speaking as a Swede, he found that English was better than Dutch in this context. For some reason Nestler avoided clarity on dates and production figures, and sometimes used the same number for different SR. Nestler made their first SR in 1878.

Hans Dennert intervened to say that Nestler was founded in 1878, making SR from the beginning, and it was his grandfather's mistake to sell SR bodies to Nestler. The Nestler catalog claimed theirs to be the oldest SR factory in the world, and it probably was the first factory established specifically for SR. Both D&P and Faber were older than Nestler.

Guus Craenen thanked Günter Kugel for his equation relating the price of a SR to its age, and finished his talk at 14.44.

In discussion Bob Otnes said that associations greatly affected price. Sotheby's in auctioning the Russian Space impedimenta had obtained \$26 000 for the Nestler used in calculations for the rocket and the sputnik, an "ordinary" SR 'worth' perhaps \$10. After mentioning a Cessna Wichita and the guest of a rich Texan he said that at the June meeting of the Oughtred Society \$26 000 had been paid for slide rules, including a K&E "Universal" from 1900 and a variety of prototypes from Jack Burton's collection.

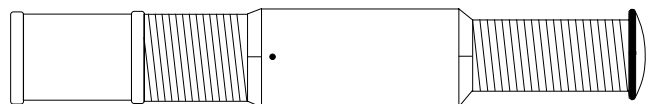
All were warmly invited to send information on Nestler to Guus Craenen, if possible with photographs or photocopies of SR.

Otto van Poelje

After teebreak at 15.20 Otto van Poelje began his amplification of his massive work with Herman van Herwijnen on pp 33 -55 of Yellow Book on SR identification, cataloguing, condition description, and communication of information, describing Herman van Herwijnen as the "motor behind the Blue Book". He wanted his one-hour session to be interactive, and would divide it into two main areas, (I) the Blue Book, and (II) the Computer. It was in a sense a metadiscussion of SR, a discussion of how we discuss SR. He took as his example the Aristo 0903 LL Scholar, with scales on both faces. One single identification was wanted. Herman van Herwijnen had been working since 1990 on typification, and had concluded that the creation of a unique identification system was the best way of making progress. They were making proposals, not laying down the law. The exemplificative SR was an interesting if very common SR, used in hundreds of thousands in Dutch schools, rife in flea markets, and with at least 20 variants. Its identification began with the first four letters of the supplier, Aris; this was followed by the supplier's code number 0903LL, and then came variant numbers such as 54 and 55, indicating letter fonts or other variations. The procedure for this NCV code was expounded in full in Yellow Book pp 33-4. The aim is to create a single unique NCV for every SR in the world. This is the PROPOSAL.

At 15.28 Otto van Poelje turned to the Blue Book. This was a catalog, of which Herman van Herwijnen was the author, of the 2200 different SR owned by the collectors of the Kring. There were more than 1800 logarithmic SR possessed by the Kring each with NCV and full description in Dutch, in the Claris Filemaker Pro database, which was compatible with AppleMac and IBM-compatibles, (Yellow Book p42). Herman van Herwijnen was making the electronic format at cost and not for commercial purposes. The issues for discussion seemed to be:

1. Description: Methods moved towards more standards and defaults, tables of variants, use of the English language, pictures (possibly in computer world), loose-leaf format, or separate volumes for different suppliers, the format of the database, usage for description of generic and/or collectional information, extension of the Kring essay to the whole world.

2. Is there a need for a worldwide compendium? Subsidiary questions were:
Should it be

1. loose-leaf
2. graphical
3. text-extensive (expansive)
4. minimal
5. layered

6. in whose care and concern? For example, IJzebrand Schuitema puts information into the computer, using standardised terms, and sends it to Herman van Herwijnen. A new version of Claris FileMakerPro, 2.0 or 2.3, is expected at the end of 1995

15.35: At this stage discussion became more general. Bob Otnes pointed out the advantages of a CD-Rom for the catalogue. The recording machine cost about \$4000, the CD was cheap and ideal for graphics. There was a danger of duplication of effort, and Bruce Babcock was heavily engaged in similar work, particularly on K&E SR, in Microsoft XL. Wayne Feeley also has material, and Bob Otnes is hoping to switch all the data into Claris FileMakerPro. Nothing would happen unless the US people in the Oughtred Society know what the Europeans are doing, so it is essential to send an article to the Journal of Oughtred Society.

Thomas Muenstermann: to split the catalog into European and US moieties would lower costs to the individual.

Otto van Poelje: splitting into large suppliers would also lower costs.

Bob Otnes: we were perhaps thinking too much of Europe and the USA, and forgetting, for example, South America and the far East.

Herman van Herwijnen: loose-leaf would be good, but on one CD.

Bob Otnes also supported the idea of one CD, and thought that the academics would get on to this idea.

The motion being put that a world recording of SR should be created, it was agreed by the meeting nemine contradicente.

No motion asking for volunteers was put to the meeting.

John Brook: was willing to help; the system should be expanded, with individuals taking responsibility for specified areas of information.

Bob Otnes recommended Blue Book for the team, and thought that Alan Morris and Wayne Feeley would be willing to join. There would be more pictures in the new issues of Journal of Oughtred Society; there were new highly compressed computer programs. The cheap slide rules had not been scanned. Blue Book was working on the relations between SR and computer language.

Otto van Poelje asked Herman van Herwijnen if he would comment.

Herman van Herwijnen: friends were needed for the task, which divided into contributing and coordinating.

A single contributor with many SR could be asked to function as a coordinator.

Jaap Dekker suggested photocopying each SR including a note of colours.

Bob Otnes: Bibliographies are greatly improved by annotations, and he would like to see comments on each entry.

Herman van Herwijnen: this takes the matter one step further.

Bob Otnes: any miscellaneous information is valuable. Every attender should take the problems back with him, particularly the question of who does what? Anyone with ideas should send a note to Herman van Herwijnen, IJzebrand Schuitema or Otto van Poelje. The system and its uncertainties needed a wider platform, and discussion in the immediate circle of each member.

Herman van Herwijnen: the floppy layout of the predefined sentences needed attention. People should "take one home".

At 15.59 Otto van Poelje entered into his second main theme, Computer Communication, SR and the Internet.

This called for a Global Meeting, to which all SR Collectors could communicate.

Bob Otnes: Oughtred Society, with 400 members, would be happy to help with the organisation of the communication system; various methods could be used, such as digital methods via the network. What can be done with the network? Compuserve and 27 August 1995 were mentioned. The costs were an overhead of conversation.

Otto van Poelje: PR for the use of the internet had not been tried.

Bob Otnes: We have put information in, such as the keyword SR for browsing.

Otto van Poelje was pleased to hear that.

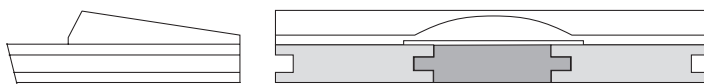
Bob Otnes: Some coloured SR came up and the name of Oughtred.

IJzebrand Schuitema: A Belgian had enquired whether he could find IJzebrand Schuitema on E-mail or the internet, but presumably not everyone had access to the internet.

Bob Otnes: >70 members of Oughtred Society have E-mail addresses on internet. A page for SR on internet could carry information on Museums and Exhibitions of SR. Costs were << post. The costs of computer, modem, telephone, software and subscriptions would be worthwhile for a large number of uses.

Thomas Muenstermann: there should be a SR computer location on the internet for the public.

Bob Otness: public libraries have internet communication for the public, but even using somebody else's computer costs money. Wayne Lehnert was E-mailing Japan for information about Hemmi.

Otto van Poelje at 16.12 asked for comments.

Nico Baayens thought that the E-mail addresses of members should be collected.

Jaap dekker: the separate book system could be combined with a loose-leaf system.

Bob Otness: K&E could be one book.

John Sargent : All SR, from 1600, should be included, and Otto van Poelje agreed that there should be no date restrictions.

Dieter von Jezierski referred to the lengths of SR: 10, 12.5, 15, 20, 25, 30, 40, 50, 60 & 100 cm had been used for scales, and, for example, 13 and 17 cm for SR.

Brian Lloyd: the length of scale from 1 to 10 is known as the 'radius' of the scale; we should use SI units, the mm versus the cm, for measurements. (Note by Herman van Herwijnen: the cm is perfectly correct in the SI system, but I also prefer the mm)

Anon: 'radius' is the length of the radius of a circle, from centre to circumference.

Dieter von Jezierski: The Jakota [usually Yakota in English] has a radius labelled 25 cm which is actually 10", i.e. 254 mm, and at 1618 Dieter von Jezierski stated that 60% of 10" scales had been shown to be actually 250 mm.

Günter Kugel: Variants are often in construction and design. Extra information must be additional, and on uses and applications. Overall length was desirable. A danger is not to see the wood for the trees

Otto van Poelje: We want everyone to take part in one grand discussion.

Herman van Herwijnen: We are not trying to impose an extra code, but to start a discussion.

Peter Soole : Agreed with Brian Lloyd that we should use SI units where possible, in accordance with the ISO committee
The session terminated at 16.27.

IJzebrand Schuitema announced that Guus Craenen in discussion with Herman van Herwijnen had judged the entries for the condition-estimating competition, and had awarded 12/15 marks to Jaap Dekker as winner, and 11/15 to Inge Rudowski, as runner-up.

IJzebrand Schuitema asked the assembly to thank the friends who had worked in the kitchen and the bar, and presented them, except for two who were absent at a funeral, with bottled libations. He finally asked us to reassemble at 18.15, after the swap session, in the tea room, for the formal closure.

IJzebrand Schuitema

IJzebrand Schuitema hoped very much that the meeting would be followed soon by another one to build on the resolution passed at this meeting and to consolidate the points raised. Thomas Muenstermann was hoping that the German collectors would form a Kreis concentric with the Kring, and Heinz Joss noted that Günter Kugel was a member of the Kring. Bob Otness from the USA was a representative of the Oughtred Society: the October issue of the Journal of Oughtred Society was in the press, and there would be space in the following issue for a report, for the writing of which IJzebrand Schuitema intended to find an author.

All attending the meeting were extremely grateful to IJzebrand Schuitema and his three colleagues, David Rance, Otto van Poelje and Herman van Herwijnen for the trojan work they had done for SR collecting and collectors by creating such a brilliant occasion, and to Nanco Bordewijk, Hans Dennert, Günter Kugel and Guus Craenen for their spoken and written contributions to the proceedings. The slide rule was born at the beginnings of industrialisation and of modern numerical science, and had suffered a mercifully short death at the hands of modern electronics, as represented by the garden sculpture of Inge and Werner Rudowski. Collectors and collecting have now gone a long way towards creating a complete and accurate record of this very important technology. All those who had spoken were to be congratulated and thanked for their magnificent English and punctilious timekeeping under the guidance of IJzebrand Schuitema, the master of the present tense represented by his initials.

